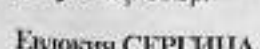

АЛАБАР НЭЙЛИЛЭГЭ

Саха сирэ үтүө холобурга сылдьар

Ахсынның 1 күнэ-«Биир
пыгытэ Россия» политическай
партия тэриллибит күнэ. Быйыт
партия 16 сылаи дойду
олихтоохторун туһугар, Россия
модун күүстэх держава
буоларын туһугар,
кыйылынахтык - хогуунахтык
улаһон кэлтэ. Дойду үрдүгүн

үлсний хувьсгал, дотоод үндэсний
нэртний байртайхтар олохх юмрн сонхилхай,
экономхический хайхсхаларга дьонх хайхсхалар
онхонхсхалар.

Сүүлчийн 16 – 17 күнлоригэр Дьоксуускай куоракка Российскай Федерация үрдүгүнэн партия Генеральный Сэбиетин сэвэрэтээрин эбэһинитинин толорооччу, Федерация Сэбиетин Бэрэссэдээтэлин солбууааччы Андрей Анатольевич Турчак кэлэн улахан муһунааы тэрийэн барда. Бастааы күн Дьоксуускай куоракка Улук Ийинити федеральный уоскуруктан уубаластар уонна кыраайлар «Биир ньыгыт Россия» партия региональной салалтааччыларын кэлтэ көрсөн үлэлэтэ. Саха сирин талын кэлбитэ уонна партия улахан муһунааы бийикэсэ. Саха сиринэр, онгорбута байэтэ улахан суолталаах буюуларин билигинибит. Он Оросуубулукэбит Ил Дархана Е. А. Борисов Россия таһымытар бастаы салалтааччы буюуларин, оросуубулукэбит ийиник күөнтэ сатааччыларын тоһуулуур. «Биир ньыгыт Россия» партия регионнарта

улахан болломто уураарь, дьон көрсөн биһигэ
сүбэлэрин эмгэ бүтэрэбингэр биһиргэтэлэр.

Илээж күүнүгэр Саха сирин партийнай эйгэтин кылга көрсөн үлөһөтө. Манна улуустантан партия сэжирэтэртэрэ, Ил Түмэннэ «Ыйар ньыгыт Россия» партия фракциятын депутаттара, өрөспүүбүлүкэ партийнай лидердэрэ, салайааччылара түмэн сүбө мунньах тэрилиннэ. А.А.Турчак дакылаатын иһигиттэр, ыйытылыларга хоруйдары ытылар. Эһигити сөл улахан политическай суспалакх сөл буоларын бары иһэ – бигэ сындыабыт. Ол курдук Россия Президентин быһыыга күүлүтүр 18 күнүгэр буолуохтаах уонна өрөспүүбүлүкөсү күлүн балаан ыйылар Ил Түмөн депутаттарын быһбардыахтаахпыт. Улууска эмчэ балаан ыйыгар улахан быһбар буолар, онно баһылыктыгыт талыахтаахпыт. Бу сүбө мунньахха праймериз диил тургутан куоластааһын кэмэ ыйылынна. Партия салалтата Саха сирин климатын учуоттаан, Ил Түмөн быһбарыгар тургутуу праймерийы муус устар 15 күнүгэр ыйгарта быһаарла.

А.А.Турук Ил Дархан Е.А.Борисовы кытта көрсүүтүр, политтесбият муныаар, бириднитэн да ыныпактарга хоруйдууругар, Саха Сирэ партиянай бырайыактары толорууга биир бастыг регион буоларын бэлэттэбитэ. Билигинни күмүз барыта 43 партиянай бырайыак ситиниилэстэк үлэтир. Олор истэринэр хабарык дьикитин көрөнү пропаганата Саха сиригэ

сүс калыуустоохтук үлөтөн келет. "Ийб халыкташ" быра-
ныах олохко киирэн сүс улахан практическай комоллоох
буолбутун олох корлордо. Чол олох политиканын
тарбатын кезиник ыһыллаш, килин сыйларга
ноһилонно дорубуйата дитта тубуста, дон олохо
биллэрдиң уһаата. "Онон Партиянай бырайыктар оссо да
салганын, күүһүрөн ийиктэре," дон А.А.Турнак эттэ.
Маныах улахан таһымнаах партиянай лидер
ороспүүбүлүкситигэр калон үлөһөбитэ иһини
сайдылбытыгар, түмүүүлөк үлөһөбитэр, хогу дейлуа
олоху тупсарыла соруктарбыт туолууларыгар,
тууорсууларыбыт ситһинитөх буолууларыгар туһаныах
буолара саарбахтаммат.

Бийр бойом Андрей Ангилсыяны кыта көпөткөн, ийин тузунан өлүс астыптым. Кини быһылынан боростуой, өлүс үчүгүйдүк саатарар, быһаарар талашнах лидер курдук көрдүм. Кини 42 саастах. Он эртөө Искон уобалаһыгар губернаторлаабыт баай уолугтаах салайааччы, норуоттан үүүн тахсыбыт буолан дэон кыһаңгаһын төрүттөн бийр кини дэон көрдүм. Ээр эрдүүтөн спортемен эбит, онон спортивнай Чураһыттан дэон эрдүүтөн киниэхэ мугас дэон ыһаһым.

Элнийнх нь сэтгэл ухаан, политический көйршилтөх нь буолара чахчы. Онон чуратчылар түмөн эр сырыптаһылыа, үлүстөн килбит үлэбинин көсттөн, ситисипт көрбүнбин саймаланан, биір сомоҕо буузан аһаһаһа хоһоор буолуохтааһыт.

“Биир тыял Россия” партия чуралы
үлүүбүшкү түрүлгүн скарттор.

С. А. САРГЪУЛАЕВ.

“Бишр ньыгъл Россия” картина чуралгал
үлүүнүнаагы тэрилттин сэжиртээр.

Улүүс түршилтэлэригээр

Ыларыы ыалласпатын туһугар тумна ааспат тэрилтэбит

M.E. Hymowitz

Чурагчига бастахыг анхнаа 1941 сүүлэххэ аһуульбыта. Очолорго икхи эрэ үлэнит корулдэро. Анхнаа мангайгы сэдидиссэйдэринэн Петр Семенович Самсонов, Галина Андреевна Бахырова үлэнит сүүлхыбгытара. Он көмгэн ила үгүс көлүүнэ дьон бу дьонус тэригтээ үлэнэн-хамсаан даспытата.

Күн бүгүн Чурагчлыабы 23-с №-дох аптека 27 үлэһиттээх. Манна РФ доруобуйа харыстабылыгар туйгуна Мария Егоровна Николаева 1989 сылтан сэттидиссийинэн аныан үтүө суобастаахтык үлэлиир. Кини сатабыллаах салалыытын коллектив үлэтэ-хамнаа улуска эрэ буолбакка, өрөспүүбүлүккэ, ону ааһан Россияга пийэ үрдүк көрдөрүүтөөх. Тэриэтэ итинник дьохун ситиһинтэрин үтүө ахсааннаах Бочуотунай грамоталар, анал номмичааһалар туоһулууллар. Ол курдук, нобилисттаны уонна бальианалар юмугэр уонна хаачыстыбалахтык эмгэг-томунан хааччыйылыа үрдүк көрдөрүүтэрин иһин 2003 сыллааха Доруобуйа харыстабылын үлэһитэрин проф сойууһун өрөспүүбүлүккэни комитетин Президиумун Бочуотунай грамотатынан наарааһааһаммыта. Эмиэ ити сыл өрөспүүбүлүкэ иһин элэригэти 8 улустарын ортотугар бастыг элэригэти көрдөрүүтэрин

[illegible]

сигийн нэгжээ эмгэх огтору хомуйууга, санитарнай-сүрдэгэр үдэн тэрийнээ нийнээс күежээ тахсан кхайльгаазынан аагтам-мыга. Огтон 2005 сүүлэхха Улуу Кыайыи 60 сыйлыгар анаммыг өрөспүүбүлүктээби ыһах хархастаһилэригэр үлэбэ-хамнаска үрдүк кирбиһлэри сийлэн, эмгэ бастагы мөөстөнн ылбыга. Тэркэбэ үдэһигэрэ 2006 сылга өрөспүүбүлүктээби куон-куруска кылтан “Тыа сириин бастын аттеката” анал ааг хайһыллырынан бөлбүттара.

бүүрүүлэн турдагдана, чутгийнхна, бичигч эрх зүлүүлснүг агаарга үгс мээсэтгэн сарбийбаага, сүүлшн дохуугун тахьмын үрлэтэн снйфийнхээхик үрлэлнр эбит. Билигин Тагта улуулун кинийгэр—Блх Күүлэг, Мнэг Ханалас Алларав Бөстөөгэр уонна Мугудайга, Сүүлннга, Хогтободо итхннэ Чуралчлага—Ингэрннэл огуула тогторугар уонна “Локон” парикмахерский салонугар агаар пуунларын аһан үгэлгэр. Ону тэнэ кили эр барыта нарасан сүүлаллах аһааһына

Ангика бүгдөөнөөр, 1999 с.

Маны тэгэ коллектив улууска
уонна орослуубулукка
бытыллар араас дыһалларга
туора турбут—сылын ахсын
аһымат акцияларга кытар,
спонсор быһыытынан көмөлөрү
оңорор. Кырдыга да дыон
кыһалдаларын чутастык быһыан
амаарх санааларынан, сэмэй
мейтыларынан, улаханнык билтэ-
кестө сатаабакка, туһаннаах
үлэтэрин үтүө суобастаахтык
толоро сылдар улуустары киин
аптека үлэһиттэрин үлэтэрэ-
хамнаастар, урдук ситилиһтэрэ
итиги эрэ мугурдамматын
сигилин билсэн, сөбө санаатым.
Билигин кириисис юмэ

аппаратлар юзлаба суусун ойдоом аптека ийингэн оптика отделе үтэлнир. Эмп-юмп сыянгга Саха Өрөспүүбүлүкөтүн регионнальнай энергетическэй хамыһыйатын уонна "Росдропмаштор" тэрилтэтин холуоруоллар. Бары эмтэр бу испиннээк киллэриллэлэр. Маньаха Дюккуускайтан Хабаровскайтан, Москвадан Бредскайтан сертификаттаа кэллэр.

Босхо эмгэнэр ыарьхатар федеральный, региональный уон муниципальный бюджеттарга хааччылаллар. Онуоха федеральнайынан доруобуйаларынан хааччартах улахан дьон уонна

Чурачкылавы 23-с №-лук штыкка нолжктыкы

оёолор, Агда дайду сэрэгтнн
кыттыгшлахтар, туһаншлар.
Отгон региональный көрүг түүл
бэтэрөөннөрүгэр ананар.
Муниципальный көрүг учуока
турар ыарыһахтарга, 3-тэригэр
дизри саастаах кыра оёолорго
көрүлүр. Онуоха Доруобуйа
х а р ы с т а б ы л ы н
миэстнөрнөстүбүгэр онорбут
испийтэтигэн испийгэр быраас
анаһыһынан бэриилэлэр.
Федеральный уонна региональный
босхо бэриилэр эмтэринэн хаач-
чыһыһынан "Сахафармация" ды-
рыктанар. Кэлбит эмтэри аптека
түтүгэр. Отгон муниципальный
программаны көрүлүбүт эмтэри
аптека хааччыһар. Ону тэҥэ
аптека иһинэн үгүс көрүг эмтэ-
сүһүлүр. Тэҥитэ мань сэргэ
гэһиликтэргэ үлэһиир
участковай уонна улус
күнниһээбү бөлүһүлэри кытта
ситимнээх үлэһи-хамнаһы
тэҥийэр.

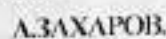
Алгека ситийинизэрин салгыы азынаахса, бигэрийын тэрийтэ 75 сыллаах үбүлүйдөк сылын көрсө үлэбэ-хамнаса үрлүс ситийинизэин уонна Россия тэрийтэрин орготугар кыһыл көмүс рейтингин ылан, “Россия Лидерэ—2016” статуфуга ыбыла. Маныах дьобун ситийи— салайааччы уонна мөхүбкүн бүтүүн сыраллаах үлэтин түмүгэ.

Ханник багдар тэрийг сэнтийнхтэ—үлэнхитэрлэн дэлхириний, улуулалыг эийн атгелалар ор сүүлалы үлэнхитэр, нидэрин толору баһылаабыл үрдүк кигеторилаах үлэнхитэр үлүсэр. Соролтор олутан тахса сэл бу эйгэл үлэнхитэр. Ол

курдук, Анна Дмитриевна
Ефремова, Мария
Пантелеймоновна Потанова,
Мария Николаевна Нонсфердова,
Галина Гавриловна Дьячковская,
Лия Петровна Монастырская,
Валентина Васильевна Макарова,
Ольга Ильинична Артемьева, Лия
Афанасьевна Дьячковская, Елена
Афанасьевна Попова, Валентина
Дмитриевна Местникова, Алевкс
Андреевна Алексеева уюда, күл
бүтүн дьон-сэргэ туһутар үтүс
сыраларын ууран ситиһиниэхтик
үлэни-хамсыы сылдьаллар. Ону
тэнэ урукку сылларга
таһаарылыахтык үлэни-хамса-
ан аастыт бэтэрээлэр—Татьяна
Степановна Игнаткина, Клавдия
Проконьевна Лобанова, Анна
Семезовна Куликовна, Акулина
Ивановна Дьячковская, Мария
Васильевна Никонская, Ульяна
Пантелеймоновна Морфунцова,
Нина Михайловна Зоболонская
астарынан коллектив
сирдэхтик киир туттар, киирэр
үлэлэрин үтүс холобурлар
уһуйуллар, биһиги коллектив
дьон-сэргэ доруобуйатын,
кыһалчаларын хайдах эмэ
чөгчүтэр туһутар бари
кыһамыһаларын ууран үлэ
үлэниэр сылдьаллар.

Түгэжигэн туулан, агтска
коллективд сайлааччлхрын
Мария Егоровна Николасаны
өргөйдөөх үбүлүйүнүн
итигити-итигитик элрдэллэр.
Күндү кийигиригор оссо да
ситигитилхк үлүн, чэктэн
доруубуяны, баадуулар.

Анна ЗАХАРОВА

**ДЬОҢУН СУРАХ УМНУЛЛУБАТ,
ААТА-СУОЛА СУУРАЛЛЫБАТ**

Эдэр талааннаах, кэскилтээх салайааччы олобул олобор, дойдутун-дыонун туһутар сыал-сорук оностон, утууар уутун умнан, хомнобо аһылтан, дыогура тахсан, үлөтэбигт кэмнэро 1965 сыттан саҕаланар. Бу сыт сааһытар, 1958 сыллаахха, 4 согуруу кыгуоһу халбоон тэриилэбигт, Эрилик Эристин аатынан кыгуоса бэросе, дээтэлигэн талылар. Айгыраабыт хаһаайыстыбалаах кыгуоһу тутан барат, туск баар тулурун-дулуруун, билигин-коруутун, үлэро дыһыардаах, эппиэттэстээх сыһыанн еро тутан, салыар кыгуоһун РСФСР, СССР үрдүктөн бастып үлэстээх кыгуостар, кэлин сокуостар кыгуостригэр таһаарбыта. Ол күүстээх үлэ түмүгүн аҕабыт, 1969 сыллаахха кыгуостаахтар Бүгүн Сойуустаагы Уһус сыэтэригэр делегатынан сылдьыбыта, Саха АССР Урдук Сэбиетин депутатынан, Президиум чилиэнигэн талылыбыта, кибиэнигэх үлэтин иһин Ленин, Улэ кыһыл знамита, уордуннарыннан, үгүс элбэс мотэалэринен, Урдук Сэбиет Президиумун бочуотнай грамоталарынан наҕараадалааммыта, Саха сирин тыа хаһаайыстыбатыгар үтүөлээх үлэтин аатын сүктүтэ, дыон-сэртэ, оҕо-уруу туһутар кыһалара сыһаланан, РСФСР үөбүдиритин туйгуна ааты ылбыта. Кэин оройуоннаагы комсомольскай конференция 4 төгүл (1961, 1972, 1973, 1975), оройуоннаагы партийнай конференция 12 төгүл (1956-1961, 1963, 1965, 1966, 1968, 1970, 1974, 1985), уобаластаагы партийнай конференция 6 төгүл (1966, 1969, 1971-1974) кыттылыһа, оройуонна, нэһиликкэ 7 төгүл (1955, 1957, 1959, 1967, 1969, 1971, 1975) депутаты сылдьыбыта. Бу биер кэин хотутар оһус чөһөккө суох эбин эппиэттээх буолар. Ити быһылар, манньык эппиэттээх үлэро билин-коруу мадаһын ойдоон, Иркутскайдыагы тыа хаһаайыстыбан институттар, кыгуостар, сокуостар салайааччыларын бэлэмниир салгыттар веренэн, туйгун сыһаларынан бүтэрөр.

Төһө да олох оңолуутунан, дыгызга баһаарыытынан
дыоммут икки апы баран, бийиги, оҕолор, оччолорго
оҕотук, уйан сүрөхтэтигэр хомолто хоммутун иһин, дыһы-
хонук аһаан, бэйэбит сааһыран, сүрэхтэрг баһаа чармайыт
аҕабытын билигин үгүөнөн эрэ өйдүүбүт, иһирэхтэ
саныыбыт-ахтабыт. Бийиги, оҕолоро, ситэтэро кэнигэ
күн тутабыт, сүгүрүйэбит, аҕабыт туокаҕайбаг тулуруун,
тусхатан да иннибэт дьүккүөрүт, санаабытын ситэтэр
күүстэк дуулуруун, кыра-хара үлэниг диин араарбайса, хас
бейридин кэниги сыаналыыр-суолталыыр майгытып,
дойдум-дыкүм түһа диин туруулаһар күүстэк санаапы
холобур оностобут, оһио майталыһаҕа дуулуһабыт.
Аҕабыт 90 сааһан тусуохтаах үбүлүйдүтэк сыланып
оссо бэйэтэ баарытар ахтаран иһэн баран, олуе уорон-
долгуйан, "хайаан да таһаартарар" диин кэригини эһитин
тэсирон, улахан уота, Афанасий Ромашович Бийдам
"Үйүлэр майгдаларыгар" диин Чакыр төһиһикини төрүтүн
төбөтүн, историятын күн аргатаа төрүтөр соруктаах
кэнигэтэ күн сирин кордо, Ахсыһыы 5 күнүгэр аҕабыт
төрөөбүт-үөскөбүт төрүт түөккөһүгэр-Чакырга олохтох
дыаһалта, Р.А.Филиппов аһын сүгэр Чакырдааҕы
фольклор кэнигэ, оҕолорун, ситэтэрин тэрэһини төрөк
бу кэнигэ сүрөхтэһингэ, аҕабыт үбүлүйдүтүн аһпы
кэригэтэ ытыллыһаҕа. Маһаа бирэс үлэсөбүт, алтыһы
үлэһингэхтэро күөн кыттан, аҕабытын аһтан-саһан
аһыһахтара диин эрэгэ күүтөбит.

Чурапчыга спортивнай хамсаанын тэриллинбитэ 85 сылыгар

Чурапчылар 1945 сыллаахха өрөспүүбүлүкэтээби Спартакиадаба кыттыылара

Абыс сыл тохтобул кэнигитэн (1937-1945 сс. - автор), 1945 сыллаахха атырдаах ыйын 2-10 күннэригэр Дьокуускайга «Медик» стадионунан фашистскай Германияны уруускаллаабыт сэбискэй норуот Улуу Кыайымыгар анаммыт өрөспүүбүлүкэтээби сайылгы IV-с Спартакиада үөрүүлүк быйыгы-майгыга тэриллэн ытыллыгыта. Манна оройуоннартан барыта 13 хамаанда кыттыгыта. Ол курдук, Чурапчы, Уус-Алдан, Орджоникидзе, Олукхүмэ, Эдигээн, Кэбээйи, Мэнэ Хагалас уола. тыа оройуоннарын хамаандалара бааллара. Кыттааччылар ахсааннара 71 киһи этэ. Бу спартакиадаба Чурапчы хамаандатын чилиэннэрэ, тоһо да абырхтарын иһин, оройуон очотообу сэрин кэминээби кытаанах балаһыаньытын уонна кыттааччыларга анал улахан эрчилли суобун учуоттаахха, ситиһилээхтик кыттыгытара.

Күрэхтэһилэр чэпчэки атлетикаба, сахалыы атах оонньууларыгар, хапсадайга, курдаһан тустууга уонна мас тардыһымыгар барбыттар. Сахалыы иһин атах оонньууларыгар күрэхтэһии сүүрүн судьуйатынан Е.К. Суворовскай аналан үлэлээбитэ. Ити сыл олунньу ыйга кини уонна биһилинээх спортсмен Г.Р.Десяткин-Күүстээх Дэхээкин салалдарынан сахалыы атах оонньууларыгар сага быраабылар оһоһулан биһэргэтиллибиттэрэ. Бу быраабыларга олохуран, кылыгы, ыстангаба уонна куобахха ыстанылар аны 12 туска ытыллар буолбуттара. Уон биһирдэ ойуу (ыстаныы) уонна уон иккисэ - буурдаһын. Спартакиадаба кыттааччылар ортолоругар өрөспүүбүлүкэбэ уруккуттан биһилибит спортсменнар уонна физкультурнай хамсаанын бастыгынара кэлэн күрэхтэспиттэрэ.

Оттон Чурапчы хамаандатыгар кимнээх киһирэн күрэхтэспиттэрэ уонна хайдах кыттыгыттарай дигэн боппурус хаһыат ааҕааччыларын болжомтоһун улаханниктарда, интэриһиргэтэрэ буолуо дигэн, бу ыстаныыны суруйарга сананым. Итиннэ мэхэ национальнай архыпка саһарбыт папкаларга харалла сытар очотообу докумуоннар улаханник комолуһуохтэрэ. Сүрдээх тыааһыннаахтык барбыт күрэхтэһилэр кэминнэргэр толоруллубут боротоһуларга тохтуобум.

Ол курдук, архып докумуоннарыгар сизиннэххэ, 1945 сыллаахха атырдаах ыйын сагалыгар Чурапчы оройуонуттан 5 кыттааччылаах хамаанда киһирэн күрэхтэспит. Кинилэр ортолоругар Филипп Лукин - оройуоннаабы ис дьаһаа отделин үлэһитэ, Николай Николаевич Дьячковскай - «Боевой» колхуос чилиэнэ (Кытаанах), Василий Васильевич Саввин - 1891 сыллаах төрөөх, «Амма» колхуос уһа, Ирина Николаевна Брызгасева - «Саха

АССР 10 сыла» колхуос уонна Парасковья Николаевна Кривошапкина - «Сталин» колхуос чилиэннэрэ бааллар эбит. Ити туһунан оройуоннаабы физкультурна уонна спорт дьаһалларын комитетин бэрэстээтэлэ И. Варламов иһин багтааһыннаах кыттааччылар тус ааттара ыйыллыбыт сайаапката (именной сайаапката) кэрэһэллэр. Ити докумуону кини үрдүкү өрөспүүбүлүкэтээби тэрилтэбэ спартакиаданы быһаччы тэрийэн ытааччыларга аадырыстаан ымыгыта быһаарыллына.

Оттон кыттааччылар ханнык көрүнүс кытталарын туһунан сайаапката толорутук уонна чуолкайдык ыйыллыбыт. Ол курдук, сайаапката ыйыллыбытынан, Филипп Лукин биэс көрүнүс-сахалыы атах оонньууларыгар кылыгы, ыстангаба уонна куобахха, ыраабы ыстаныгы, гранатаны быраабыга, Николай Дьячковскай - спорт тоһус көрүнүс(!) - кылыгы, ыстангаба, куобахха, ыраабы ыстаныгы, гранатаны быраабыга, итиннэ 100, 400, 800 уонна 1500 метрэрэ уһунуга сүүрүүлэргэ, Василий Саввин - хапсадайаһан тустууга, мас тардыһымыгар, Ирина Брызгасева - мас тардыһымыгар, гранатаны быраабыга, Парасковья Кривошапкина - 100 м, 400 м, уонна 800 м, сүүрүүлэргэ кытталар дигэн чуолкайдан ыйыллыбыт.

Күрэхтэспит хамаандалар, сайаапкалартан көрдөххө, атын хамаандалар чилиэннэрэ мунутаан иккиттэн садалаан, үс-түүрт, сороһор биэс көрүнүс күрэхтэспиттэрэ биһиннэ. Онон Кытаанах иһилинэгиттэн сылдыар Николай Дьячковскай тоһус көрүнүс кыттыгыта кини спорка олус дьулуруулааһын, атыттары кытта күрэхтэһиэн улахан бадалааһын, дьиннээх спортсменныы характердааһын туоһулуур. Ол да иһин буоллаа, кини Чурапчы хамаандатыттан ордух ситиһилээхтик кыттыгыт спортсменнартан биһирдэстэринэн буолбута.

Ол курдук, Николай Дьячковскай күрэхтэһии программаларыгар кирибит сахалыы атах оонньууларыгар (кылыгы) уонна чэпчэки атлетикаба (100 метрэрэ сүүрүүтэ) олус табыллан күрэхтэһэн, туһааннааһын иккис уонна үһүс метрэлэри ылан, хамаандатын эрэ дьонун буолбакка, биһир дойдулаахтарын барыларын улаханник үөрдүбүт чачы. Ол курдук, кини кылыгыга 35 м. 64 см. түһэн иккис метрэн ылбыт. Үһүс метрэлэ эмиэ биһир дойдулааба, Филипп Лукин тахсыгыта, кини көрдөрүүтэ - 35 м. 40 см.

Кылыгы күрэхтэһиэн хайдах быһыылаахтык ытыллыбытын сырдаттахха, Филипп үс холонууттан баара-суоҕа биһир эрэ холонууттан таба туһаммыт, онтукага хата чачыка киһирэн тутта аадыллыбыт. Бастаах холонууттар аҕаһынан туора сурааһыны («чертаны») аһары түһэн «заступтанар». Иккис холонуу-

тугар олох да табыллыбааһа туоруур. Арай ити үөһэ ахтылар үһүс, бүтэһик холонуута табыллан, дьэ, биһирдээх метрэлэ иккисбит.

Бу көрүнүс Уус-Алдан ыстаначчыта, бэйэтэ Мэнэ Хагалас Ходоруттан төрүттээх Георгий Дмитриев 35 м. 91 см. ыраабы кылыһан, Спартакиадаба кыайылааһын тахсыгыта. Онон кини өрөспүүбүлүкэбэ чемпионнуур.

Историяны санатар буоллахха, чурапчылар 1935 сыллаабы Спартакиадаба кылыгыта эмиэ иккис метрэн ыла сылдыгыттар. Ол курдук, Кындаһтан төрүттээх Г.Г. Макаров аан маннайгынан сахалыы атах оонньууларга иккис метрэлэ тахсан, биһир дойдулаахтарыгар спорт ити көрүнүс саргылаах суолу аспыт аан маннайгы киһинэн буолар. Кэлин кини үрдүк үөрэҕи бүтэрэн, историческай наука кандидата буола үүммүтэ.

Куобахха Филипп Лукин 29 м. 64 см. ыраах ойон, үһүс биһирдээх метрэлэ тахсыгыта. Кыайылааһын эмиэ Уус Алдан ыстаначчыта Г. Дмитриев 30 м. 58 см. түһэн, иккис төгүлүн чемпион аатын ылар, онтон Мэнэ Хагаластан киһирэн күрэхтэспит Пантелеймон Рожин 30 м. 42 см. көрдөрүүлээх иккис метрэлэ тахсар. Кэлин кини өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн буолбут атах оонньууларыгар олус ситиһилээхтик кыттыгыта. Спорт туһунан араас суруйууларга П. Рожин национальнай оонньууларга өрөспүүбүлүкэбэ барыта абыста чемпионнаабыта дигэн ахталлар.

Чэпчэки атлетикаба Николай Дьячковскай эр дьонго 100 метрэнни сүүрүүтэ, 12 киһиттэн биһирдээх үсүһүнэн кэлэн, элбэх көрөөччүлэри соһунут. Оччолорго чэпчэки атлетикаба, ордух кылыгы дистанцияба сүүрүүлэргэ Дьокуускай куорат уонна промышленнай оройуоннар спортсменнара таһыччы күүстээхтэринэн биллээлэрэ. Тылтан киһирэн «стометровкаба» метрэлэспит Николай чачы да көрөөччүлэр биһирдэспиттэрин ылбыт. Кинигэр хас да уопуттаах уонна күүстээх быһылдары, сүүрээччилэри кэнигэр хааллардыта. Маннай, бары уопсай түһэн сүүрүүлэригэр 13.3 сөкүүндэһэн кэлэн бастыгыгар ахсааннарыгар киһирсбит. Ити курдук, Мэнэ-Хагалас сүүрүүтүн Лыткины кытта эрбин биһитини курдук эрийсэн, тэҥ биһирдээх көрдөрөннөр, иккис 4-5 метрэлэ тахсыгыттар. Онон, үчүгэй биһирдээх көрдөрүүтүгэр дигэн, салгыы финальнай сүүрүүлэргэ иккис киһирэн күрэхтэспиттэр. Манна Николай маннайгы көрдөрүүтүн орубуна биһир сөкүүндэһэн туларбыт. Онон, 100 метрэлээх дистанцияны 12.3 сөкүүндэ кэлэн, биһирдээх үһүс метрэлэ тахсыгыта. Кини иннигэр арай уруккута өрөспүүбүлүкэ чемпиона, Алдан куорат ааттааба Сергей

Маршев 11.8 сөк. уонна Дьоккуускай сүүрүүтэ Шафрин 12.0 сөк. көрдөрөннөр туһааннааһын бастаах уонна иккис метрэлэргэ тахсаллар. Онон, өрөспүүбүлүкэбэ чэпчэки атлетикаба чурапчылартан аан маннай метрэлэспит киһинэн, кылыгы дистанцияба сүүрбүт Николай Дьячковскай буолар. Кини иннигэ, ким да чурапчылартан чэпчэки атлетикаба күрэхтэһэн метрэлэһэн иһинэ. Николай Дьячковскай бу көрдөрүүтэ, тоһо да элбэх сыллар ааспыттарын иһин, биһирдэһэн кини соһуон курдук улахан ситиһиннэн аадыллан соһ.

Хамаанда атын бэрэстэбинэллэргэ чэпчэки атлетикаба бэйэлэрин кыахтарынан, тоһо кылыгынан күрэхтэспиттэрэ. Ол эрэри ким да киһирдэһэн метрэлэспитин туһунан чолпу сибидиэннэлэр көстүбэттэрэ. Онон, оччотообу спартакиадаба чурапчылар иккис киһилэрэ чэпчэки атлетикаба уонна сахалыы атах оонньууларыгар үс бастаах иһигэр киһирэннэр, дойдуларыгар «оттук харалаах, иһин тутурулаах» тийбиттэрэ. Онон, биһир дойдулаахтарын улаханник үөрдүбүтүгэр чачы.

Филипп Лукин хайа сиргэн төрүттээх кыайан чуолкайданна. Ол тыһан баран, маннай ааттаах-суоллаах киһи ыалыны Мэнэ Хагалас оройуонугар урут баара биһиннэ. Баһар, кини саха национальнай байыаннай оһуолатын бүтэрэн баран, ис дьаһаа уорганнарыгар үлэбэ киһирэн, Чурапчыга үлэлээбитэ буолуо дигэн сабадаланар.

1944 сыллаахха аам ыйын 19 күнүгэр партия Саха сиринээҕи обкомун бюрокта өрөспүүбүлүкэбэ кэлэр сайылтан ыһахтары оройуоннарга ыттан соргүтэр туһунан быһаарылыы ыламмыта. Ити биэс сыл тохтобул кэнигитэн этэ. Онон, ити сайын үгүс оройуоннарга ыһахтар ыһылланнар, сахалыы атах оонньуулары ытыллыбыттар.

Чурапчыга буолбут ыһахха илэх оонньууларыгар кыайылаахтарынан тахсыгыттар: кылыгы - Филипп Лукин, көрдөрүүтэ-35 метрэрэ 70 см. Ыстангаба - Гавриил Макаров, көрдөрүүтэ - 34 метрэрэ 30 см. Куобахха эмиэ Филипп Лукин бастаабыта.

Мин бэйэм санаабыр, 1945 сыллаахха буолбут өрөспүүбүлүкэтээби спартакиадаба Николай Дьячковскай кыттыгыт көрүнүн абырхыгыта буолар, сизиттэн, күүһүн сизин сагалылаахтык туһаммыта буолар, биһир эмэ көрүгэр «ыта» да юһиттэн, бастааххаа хааллаа дигэн.

Чачы да хорсуи, эр санаалаах, колхуонун атын курдук дьиннээх бойобуой эр бэрдэ киһи эбит. Дьиннээх спортсмен, кини курдук дьулуруулаах, эр санаалаах буоларга тардыһыан наада. Онон, мин кинини соһон-махтайан, хайбаан, биһир дойдулаахтара биһиннэр дигэн суруйдум.

Виталий СЛЕПЦОВ.

Прокуратура иһитиннэрэр

Интернет ситимэ оҕоһо куттала

Россия Федерациятын 1998.07.24 124 №-дээх «Оҕо быраабын комүстөһүн сүүрүн гаранттыларын туһунан» Федеральнай сокуон 1 ыст. ыйарынан, сулаарыстыба оҕону араҥаччылаар, оҕо-аймах бары өттүнөн сайдыылаах уонна харыстабыллыах буола улаатарыгар кыһанар.

Биһилинн үйэбэ интернет ситимин тустуубат оҕо-аймах ахсааннаах. Биһир турар, интернет оҕо сайдыытыгар туһалаах, элбэх биһинн биһир, үөрэһэр комолуһор. Ол тыһан баран, хомуйуох иһин, санаата бөһөрүү иһик киһирдэ интернет элбэх кутталы үөскэтэр.

Ол курдук, бөлөхтөргө араарлаахха, бастыктыһан - негативнай иһитиннэригэр, иккис иһитин - оҕо бэйэтэ албас туттан быраабы утары дьайылааһа, үсүһүнэн - туора дьон оҕо утары куһаҕаа санаалаах туттуулаах дьайылааһа.

Хас биһирдэ төрөһүт биһирдээх: оҕо интернет ситимингэр педофиляр, секта кыттыылаахтарын, түөкүн дьон, араас олугуну кытта сибээстээх оонньуулары тэрийэр бөлөхтөр дьайылааһыттан эмсэһэллэн соһ.

Онон, төрөһүт хайан даһаны оҕотугар интернет туох кутталааһын быһаарыахтаах, олорор усулуобуйа көгүлүүр буоллаһына, компьютери уопсай хоско туруорарга кыһалыахтаах, оҕо интернеткэ олоророр юмугэр кини туту соһуулааһыттан, туохтан мунуахсыһытын кэһиргитэр үөрэтээхтээх.

Оҕоһо куһаҕан дьайылаах информацияны хааччытырга, холобура, «ContentAdvisor» интернет браузерын программата, эбэтэр «Родительский контроль» Kaspersky/InternetSecurity антивирус программатын компонента тутулуон соһ.

Чурапчы улуһун прокуратура.

ГИБДД извещает

За 10 месяцев 2017 года в Чурапчинском районе с участием несовершеннолетних произошло 5 дорожно-транспортных происшествий, в которых пострадали 12 детей! Думается никто из родителей не хотел бы чтобы эта статистика увеличивалась. Тем не менее, в результате необдуманного, порой неправомерного поступка именно со стороны взрослых наши дети получают различные травмы.

20 ноября 2017г. по Всемирный день ребенка воспитанники МБДОУ ЦРР - детский сад «Кэскил» с.

Воспитанники детского сада «Кэскил» с. Чурапча вышли на акцию «Мы за безопасность дорожного движения!»

Чурапча вышли на акцию «Мы за безопасность дорожного движения!». Они напомнили водителям о правилах дорожного движения, о том, что ребенок — это самая уязвимая категория пассажиров, подарив памятки о назначении детских удерживающих устройств.

Отрадно видеть маленьких участников дорожного движения, родителей, которых обеспечили им безопасность при первом передвижении, использован на объекте светоотражающие элементы.

Обращаясь к водителям, хочу напомнить: будьте внимательны и предупредительны по всем участникам дорожного движения, а особенно — к детям.

Снизьте скорость, приближаясь к пешеходным переходам и перекресткам, а школы и детские сады вообще нужно проезжать с максимальной осторожностью, поскольку количество погибших пешеходов в десятки раз больше. И не забывайте при перевозке детей использовать детские удерживающие устройства, а так же напоминайте своим пассажирам пристегнуться, во время езды ремни безопасности. Воль соблюдение правил безопасности на дороге поможет обойти все неприятности и горести, которые приносят нам дорожно-транспортные происшествия.

А.А. АНТИПИНА, Инспектор по пропаганде ГИБДД.

